

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 131/21
Luksemburg, 15 lipca 2021 r.

Wyrok w sprawie C-742/19
Ministrstwo za obrambo

Trybunał uściślił przypadki, w których dyrektywa dotycząca niektórych aspektów organizacji czasu pracy nie ma zastosowania do działań wykonywanych przez żołnierzy

Dyrektywa ta nie stoi na przeszkodzie temu, by okres dyżuru, w trakcie którego żołnierz jest zobowiązany do pozostawania w koszarach, do których go przydzielono, lecz nie świadczy tam faktycznej pracy, był wynagradzany w inny sposób niż okres dyżuru, w trakcie którego żołnierz ten faktycznie wykonuje pracę

Od lutego 2014 r. do lipca 2015 r. B.K., podoficer armii słoweńskiej, pełnił nieprzerwaną „służbę wartowniczą” przez siedem dni w miesiącu. W trakcie tej służby, która obejmowała zarówno okresy, w których B.K. miał wykonywać rzeczywiste czynności z zakresu nadzoru, jak i okresy, w których B.K. był jedynie zobowiązany do pozostawiania do dyspozycji przełożonych, B.K. był osiągalny i stale obecny w koszarach, do których go przydzielono.

Uznając, że w odniesieniu do każdego z tych dni „służby wartowniczej” tylko osiem godzin stanowiło czas pracy, ministerstwo obrony wypłaciło B.K. zwykłe wynagrodzenie odpowiadające tym godzinom, a za pozostałe godziny przyznało mu jedynie dodatek za pozostawanie w gotowości do pracy w wysokości 20% wynagrodzenia podstawowego.

Wniesione przez B.K. powództwo o uzyskanie zapłaty jak za godziny nadliczbowe za godziny, podczas których w ramach „służby wartowniczej” nie wykonywał on żadnych rzeczywistych czynności na rzecz pracodawcy, lecz był obowiązany pozostawać do dyspozycji swoich przełożonych, oddalono w pierwszej instancji i w postępowaniu apelacyjnym.

To właśnie w tym kontekście Vrhovno sodišče (sąd najwyższy, Słowenia), do którego wniesiono skargę rewizyjną, zwrócił się do Trybunału z pytaniem o stosowanie dyrektywy 2003/88¹, która ustala minimalne wymagania dotyczące w szczególności czasu pracy, do działania w zakresie ochrony wykonywanego przez żołnierza w czasie pokoju i ewentualnie o to, czy okres dyżuru, podczas którego żołnierz jest obowiązany do pozostawania w koszarach, do których go przydzielono, lecz nie świadczy tam faktycznej pracy, należy uznać za czas pracy w rozumieniu art. 2 tej dyrektywy dla celów ustalenia wynagrodzenia należnego temu żołnierzowi za taki okres.

Ocena Trybunału

W wyroku wydanym w składzie wielkiej izby Trybunał uściślił w pierwszej kolejności przypadki, w których służba wartownicza wykonywana przez żołnierza jest wyłączona z zakresu stosowania dyrektywy 2003/88.

¹ Dyrektywa 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotycząca niektórych aspektów organizacji czasu pracy (Dz.U. 2003, L 299, s. 9).

W tym celu Trybunał stwierdził najpierw, że art. 4 ust. 2 TUE, który stanowi, że bezpieczeństwo narodowe pozostaje w zakresie wyłącznej odpowiedzialności każdego państwa członkowskiego², nie skutkuje wyłączeniem organizacji czasu pracy żołnierzy z zakresu stosowania prawa Unii.

W tym względzie Trybunał zauważył, że główne zadania sił zbrojnych państw członkowskich, jakimi są zachowanie integralności terytorialnej i ochrona bezpieczeństwa narodowego, należą wyraźnie do podstawowych funkcji państwa, które Unia musi szanować. Uściślił on, że nie wynika z tego jednak, by decyzje państw członkowskich dotyczące organizacji ich sił zbrojnych nie były objęte zakresem stosowania prawa Unii, w szczególności gdy chodzi o zharmonizowane przepisy dotyczące organizacji czasu pracy.

O ile obowiązek poszanowania przez Unię podstawowych funkcji państwa nie oznacza zatem całkowitego wyłączenia organizacji czasu pracy żołnierzy z zakresu stosowania prawa Unii, o tyle art. 4 ust. 2 TUE wymaga, by stosowanie do żołnierzy przepisów prawa Unii dotyczących tej organizacji nie mogło utrudniać prawidłowego wykonywania tych podstawowych funkcji. Prawo Unii musi zatem uwzględniać swoiste cechy nadawane przez każde państwo członkowskie funkcjonowaniu jego sił zbrojnych, które to cechy wynikają między innymi ze szczególnych zobowiązań międzynarodowych przyjętych przez to państwo członkowskie, konfliktów lub zagrożeń, z którymi się zmagają, bądź z kontekstu geopolitycznego, w którym państwo to funkcjonuje.

W odniesieniu następnie do podmiotowego zakresu stosowania dyrektywy 2003/88, Trybunał przypomniał, że pojęcie „pracownika” jest zdefiniowane w odniesieniu do istotnej cechy charakterystycznej stosunku pracy, mianowicie okoliczności, że dana osoba wykonuje na rzecz innej osoby i pod jej kierownictwem pracę, w zamian za którą otrzymuje wynagrodzenie. Ponieważ w rozpatrywanym okresie tak było w przypadku B.K., wspomniana dyrektywa znajduje zastosowanie do jego sytuacji.

Wreszcie, jeśli chodzi o przedmiotowy zakres stosowania dyrektywy 2003/88, określony poprzez odesłanie do art. 2 dyrektywy 89/391³, Trybunał przypomniał, że ma ona zastosowanie we „wszystkich sektorach działalności, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym”⁴, chyba że istniałaby sprzeczność interesów – w odniesieniu do specyficznej działalności publicznej i społecznej posiadającej swoiste cechy, takiej jak siły zbrojne⁵.

W tym względzie Trybunał zauważył, że art. 2 dyrektywy 89/391 nie można interpretować w ten sposób, że członkowie sił zbrojnych państw członkowskich są wyłączeni w całości i na stałe z zakresu stosowania dyrektywy 2003/88. Takie wyłączenie dotyczy bowiem nie określonych sektorów służby publicznej rozpatrywanych w całości, lecz tylko niektórych kategorii działań podejmowanych w tych sektorach ze względu na ich swoisty charakter. W odniesieniu konkretnie do działań wykonywanych przez żołnierzy, Trybunał zauważył w szczególności, że te działania, które są związane z usługami z zakresu zarządzania, konserwacji, naprawy, ochrony zdrowia, utrzymania porządku lub ścigania przestępstw, nie wykazują jako takie swoistych cech, które stoją na przeszkodzie wszelkiemu planowaniu czasu pracy w sposób określony w wymogach zawartych w dyrektywie 2003/88, przynajmniej dopóki działania te nie są wykonywane w ramach operacji wojskowej lub w trakcie bezpośrednich przygotowań do niej.

Trybunał orzekł natomiast, że wspomniana dyrektywa nie ma zastosowania do działań żołnierzy, a w szczególności do służby wartowniczej, gdy działania te mają miejsce w ramach wstępnego przeszkolenia, ćwiczeń operacyjnych lub też w ramach działań operacyjnych wiążących się z zaangażowaniem wojskowym sił zbrojnych, niezależnie od tego, czy są one rozmieszczone w sposób stały czy okazjonalny wewnątrz granic danego państwa członkowskiego czy poza nimi.

---

² Zgodnie z brzmieniem tego postanowienia Unia szanuje podstawowe funkcje państwa, zwłaszcza funkcje mające na celu zapewnienie jego integralności terytorialnej, utrzymanie porządku publicznego oraz ochronę bezpieczeństwa narodowego.

³ Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz.U. 1989, L 183, s. 1).

⁴ Artykuł 2 ust. 1 dyrektywy 89/391.

⁵ Artykuł 2 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 89/391.

Ponadto dyrektywa 2003/88 nie ma również zastosowania do działań żołnierzy, które są do tego stopnia swoiste, że nie nadają się do objęcia systemem rotacji personelu umożliwiającym zapewnienie poszanowania wymagań tej dyrektywy. Podobnie jest, gdy okazuje się, że działanie wojskowe jest wykonywane w ramach wyjątkowych wydarzeń, których waga i skala wymagają przyjęcia środków niezbędnych do ochrony życia, zdrowia i bezpieczeństwa zbiorowości, których prawidłowe wykonanie byłoby zagrożone, gdyby miały być przestrzegane wszystkie przepisy ustanowione we wspomnianej dyrektywie, lub gdy stosowanie tej dyrektywy do takiego działania poprzez nałożenie na dane organy obowiązku ustanowienia systemu rotacji lub planowania czasu pracy mogłoby nastąpić jedynie kosztem prawidłowego wykonania operacji wojskowych w ścisłym znaczeniu. Do sądu krajowego należy ustalenie, czy działanie w zakresie ochrony wykonywane przez B.K. jest objęte jedną z tych sytuacji. W razie odpowiedzi przeczącej działanie to należy uznać za objęte zakresem stosowania dyrektywy 2003/88.

W drugiej kolejności Trybunał zauważył, że przy założeniu, iż dyrektywa 2003/88 ma w omawianym przypadku zastosowanie, wyznaczony żołnierzowi okres dyżuru, który wymaga jego stałej obecności w miejscu pracy, należy uważać za czas pracy, jeżeli to miejsce pracy nie pokrywa się z jego miejscem zamieszkania. Jednakże, ponieważ sposób wynagradzania pracowników za odbyte przez nich okresy dyżuru jest objęty prawem krajowym, a nie zakresem stosowania dyrektywy 2003/88, dyrektywa ta nie stoi na przeszkodzie temu, by okres dyżuru, w trakcie którego żołnierz jest zobowiązany do pozostawania w koszarach, do których go przydzielono, bez świadczenia tam faktycznej pracy, był wynagradzany inaczej niż okres dyżuru, w trakcie którego żołnierz ten faktycznie wykonuje pracę.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793